

Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi'nde Bulunan Tasavvufi Yazma Eserler
Şüfi Written Works Found in Diyarbakır Provincial Public Library

Fatih ÇINAR

Dr., Sivas Müftülüğü İl Vaizi, Sivas / Türkiye

cinar.fatih.58@hotmail.com
orcid.org/0000-0001-8192-1274

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü: Araştırma Makalesi / **Article Type:** Research Article
Geliş Tarihi: 31/Ocak/2023 / **Date Received:** 31/January/2023
Kabul Tarihi: 14/Eylül/2023 / **Date Accepted:** 14/September/2023
Yayın Sezonu: Eylül/2023 / **Pub Date Season:** September/2023
Cilt: 7, **Sayı:** 1, **Sayfa:** 34-51 / **Volume:** 7, **Issue:** 1, **Pages:** 34-51

Atıf/: Çınar, Fatih. "Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi'nde Bulunan Tasavvufi Yazma Eserler". *Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (Eylül 2023), 34-51.

Citation: Çınar, Fatih. "Sufi Writing Works Found Diyarbakır Provincial Library". *Journal of Divinity Faculty of Kastamonu University* 7/1 (September 2023), 34-51.

İntihal: Bu makale özel bir yazılımla (iThenticate,) taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned special software (iThenticate,). No plagiarism detected.

Etik Beyan/ Ethical Statement

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Fatih Çınar)/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Fatih Çınar).

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Funding: The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Conflict of Interest: The author(s) has no conflict of interest to declare.

Bu makale Creative Commons Atıf-Gayri Ticari Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial No Derivatives 4.0 International License

web: <http://dergipark.gov.tr/kuifd>
mailto: ilafdergi@kastamonu.edu.tr

Kastamonu University, Faculty of Theology, Kastamonu/Türkiye

Fatih Çınar / Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi'nde Bulunan Tasavvufî Yazma Eserler

Öz

Diyarbakır, Hz. Ömer dönemindeki fetih hareketleri sürecinde İslam ile tanışmış, kadim İslam şehirlerinden biridir. Diyarbakır'da bulunan kütüphanelerdeki eserlerden ve müelliflerden yola çıkarak şehrin ilmî, siyâsî, kültürel, ekonomik ve askerî birikimini gözler önüne sermek mümkündür. Diyarbakır merkezde bulunan Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi ve Ziya Gökalp Yazma Eser Kütüphaneleri başta olmak üzere şehir merkezi ve ilçelerinde bulunan birçok kütüphanede bulunan binlerce eser, şehrin maddî ve manevî birikimini resmeden hazineler mesabesinde. Daha önce, İslâmî disiplinlerin değişik alanlarına dâir Diyarbakır'da bulunan çeşitli kütüphanelerde bulunan eserler ve müellifleriyle ilgili bazı çalışmalar yapılmış ve şehrin söz konusu alanlara dâir birikimi gözler önüne serilmiştir. Bu çalışmada, Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan tasavvufî yazma eserler incelenerek, Diyarbakır'ın manevî veçhesini ortaya koyan bu eserler ve müellifleri üzerinden şehrin fizikî konumu dolayısıyla elde ettiği kuşatıcı yapısı, hoşgörü ve bir arada yaşama kültürüne olan katkısı dile getirilmiştir. Bu anlamda Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan 3762 yazma eser incelenmiş, bu yazma eserlerin %4,5'lik kısmına tekabül eden 122 tasavvufî içerikli eser ve müelliflerine dâir değerlendirmeler yapılmıştır. Sûfî müelliflere ait olsa da kütüphanede yer alan Mevlîd, Hilye ve Dîvân türü eserler değerlendirilmeye alınmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Eser, Yazma, Diyarbakır, İl Halk Kütüphanesi.

Şûfî Written Works Found in Diyarbakır Provincial Public Library

Abstract

Diyarbakır is one of the ancient Islamic cities that met with Islam during the conquest movements in the period of Umar (r.a.). Based on the works and authors in the libraries in Diyarbakır, it is possible to reveal the scientific, political, cultural, economic and military accumulation of the city. Thousands of works in many libraries in the city center and its districts, especially the Diyarbakır Provincial Public Library and Ziya Gökalp Manuscript Libraries located in the center of Diyarbakır, are in the range of treasures depicting the material and spiritual accumulation of the city. Previously, some studies were carried out on the works and their authors in various libraries in Diyarbakır on different fields of Islamic disciplines, and the city's accumulation on these fields was revealed. In this study, the mystical manuscripts in Diyarbakır Provincial Public Library were examined, and through these works that reveal the spiritual aspect of Diyarbakır and their authors, the encompassing structure of the city due to its physical location, its contribution to the culture of tolerance and coexistence were expressed. In this sense, 3762 manuscripts in Diyarbakır Provincial Public Library were examined, and 122 works with mystical content, corresponding to 4.5% of these manuscripts, and their authors were evaluated. Even though they belong to Sufi authors, the works of Mawlid, Hilye and Dîvân in the library were not taken into consideration.

Keywords: Şûfîsm, Work, Manuscript, Diyarbakır, Provincial Public Library.

Giriş

Diyarbakır, Hz. Ömer döneminde İslam ile tanışmış, İslam medeniyetinin erken dönemde Anadolu'ya girişi ve Anadolu'da kök salması noktasında etkin rol üstlenmiş kadim şehirlerdendir.¹ Ziya Gökalp ve İl Halk kütüphaneleri başta olmak üzere Diyarbakır'da bulunan birçok kütüphanedeki yazma ve matbu eserler, bu şehrin ilmî, siyâsî, içtimâî ve kültürel birikimini yansıtmaktadır.² Şehrin bu birikimi çeşitli akademik çalışmalara konu olmuştur.³ Bu çalışmada şehrin birikimini gözler önüne seren akademik adımlara bir ek olması adına Diyarbakır'ın tasavvufî birikimini yansıtan Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan tasavvufî içerikli yazma eserler konu edinilmiştir. Çok kültürlü yaşamın en güzel örneklerinden biri olan Diyarbakır'a⁴ farklı İslâmî disiplinler penceresinden bakıldığında da geniş bir ilmî ve kültürel çeşitliliğin olduğu görülür.⁵ Bu çalışmada, tefsir, hadis, fıkıh, Arap dili ve belagati ve usûle dâir birçok eserin çeşitli kütüphanelerinde yer aldığı Diyarbakır'a, tasavvufî eserler veçhesi ile bakış hedeflenmiştir.

1. Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi'nde Bulunan Tasavvufî Yazma Eserler

Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi, 3762 yazma eserle bölgenin zengin kütüphanelerinden biridir. Kütüphane, 1954 yılında hizmete girmiş ve 1978 yılına kadar

¹ Nejat Göyünç, "Diyarbakır", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1994), 9/465; Abdurrahman Acar, "Amid (Diyarbakır) Şehrinin Fethi (Vâkıdî'ye Göre)", *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1999), 195-203; Cuma Karan, "Diyarbakır'ın İsmi ve Fethi Üzerine Bazı Mülâhazalar", *I. Uluslararası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır Sempozyumu Bildiriler*, ed. Kenan Ziya Taş, Ahmet Kankal (Diyarbakır: Diyarbakır Valiliği Yayınları, 2004), 825-835; İbrahim Özcoşar, "Bir İslam ve Osmanlı Şehri Olarak Diyarbakır/Amid", *Osmanlıdan Günümüze Diyarbakır*, ed. İbrahim Özcoşar, Ali Karakaş, Mustafa Öztürk, Ziya Polat (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018), 1-22.

² Bedri Mermutlu, "Ali Emiri Efendi'nin Mir'âtü'l-Fevâid Notlarında Diyarbakır'ın Anıtsal Tarihi Yapıları", *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi* 7 (Kasım 2012), 88-100.

³ Önder Göçgün, "Diyarbakır Kütüphanesi'ndeki Türkçe Yazma Eserler Üzerinde Araştırmalar", *Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi* 3/1-2 (Ankara 1979), 191-238.

⁴ Kenan Ziya Taş, "Bir İnanç Merkezi Olarak Diyarbakır'da Dini ve Kültürel Çeşitlilik", *Uluslararası Türk Dünyası İnanç Merkezleri Kongresi Bildirileri* (Ankara: Tüksev Yayınları, 2004), 1059-1079; Celal Çayır, "Diyarbakır'da Müslüman ve Gayrimüslimlerin Bir Arada Yaşama Tecrübesi", *Diyarbakır Nebiler, Sahabiler, Azizler ve Krallar Kenti 2* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010), 207-213; Murat Özaydın, "Osmanlı Dönemi Diyarbakır'ında Nakşibendilik", *Diyarbakır Nebiler, Sahabiler, Azizler ve Krallar Kenti 2* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010), 323-338; Bedri Mermutlu, "Osmanlı Döneminde Diyarbakır'da Kadiri ve Rifailik", *Diyarbakır Nebiler, Sahabiler, Azizler ve Krallar Kenti 2* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010), 341-350; Murat Özaydın, "Nakşî-Hâlidî Ekolünde Diyarbakır'da Yetişen Mutasavvıflar", *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15/1 (2013), 275-315; Abdurrahim Alkış, "XII. Ve XVII. Asırlar Arasında Diyarbakır'da Tasavvuf Kültürü", *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi* 13 (2015), 15-32.

⁵ M. Edip Çağmar, "Diyarbakır İl Halk Kütüphanesinde Bulunan Yazma Eserler (Arap Dili İle İlgili Olanlar)", *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/2 (2001), 177-193; Saadettin Özçelik, "Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi'ndeki Türkçe Yazmalar Kataloğu", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi* 5/2 (İzmir 2005), 247-255; Rifat Işık, "Diyarbakır Ziya Gökalp Yazma Eser Kütüphanesindeki Nahve Dair Yazma Eserler Bibliyografyası", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 34 (2015), 283-302; Rifat Ablay, "Diyarbakır Ziya Gökalp Yazma Eser Kütüphanesi'nde Bulunan Kırâate Dair Arapça El Yazma Eserlerin Tespit ve Değerlendirmesi", *Diyanet İlmî Dergi* 58 (2022), 99-125.

Sur ilçesinde bulunan tarihî Ulu Cami avlusunda hizmet vermiştir.⁶ Sonrasında Yenişehir ilçesinde bir binada hizmet vermeye başlayan kütüphane, alanın yetersizliği ve taleplerin yoğunluğu nedeniyle bir başka binaya taşınmıştır. Günümüzde Fuat Sezgin İl Halk Kütüphanesi adıyla modern bir binada hizmet vermeye devam eden kütüphanede altmış bin kitap bulunmaktadır. Arapça, Farsça, Türkçe dillerinde olmak üzere birçok alanda pek çok eseri bünyesinde barındırmaktadır.

Yapılan taramada, kütüphanede 122 tasavvufî içerikli eser tespit edilmiştir.⁷ Bu sayı, kütüphanede bulunan yazma eserlerin %4,5'lik kısmına tekabül etmektedir. Tespit edilen tasavvufî içerikli eserler Arapça, Türkçe ve Farsça yazma eserler başlıkları altında “*Müellif, Eser Adı, Demirbaş No, Müstensih, Dili, Yazılış Tarihi, İstinsah Tarihi, Ölçüleri, Yaprak Sayısı, Satır Sayısı, Yazı Türü, Kâğıt Türü*” bilgileri şeklinde sıralanarak takdim edilmiştir. Herhangi bir başlıkta bilgi bulunamamışsa “?” ile o başlıkta bilgiye ulaşılamadığına işaret edilmiştir. Aynı müellife ait eserler peş peşe sıralanmış ve eser adları italik verilmiştir. Eserlerle ilgili bilgi verilirken, müellif ya da eser isminde gözlenen yazım yanlışlıkları ile müelliflerin ölüm tarihlerine dâir hatalı bilgiler varsa düzeltilmiş ve bu bilgi, eserle ilgili verilen bilginin sonunda parantez içerisinde ifade edilmiştir.

1.1. Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi'nde Bulunan Arapça Tasavvufî İçerikli Yazma Eserler

Kütüphanede 78 adet Arapça tasavvufî içerikli eser tespit edilmiştir. Eserler şunlardır:

1.1.1. Şihâb ed-dîn Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî (ö. 923/1517), *el-Mevâhibü'l-Leduniye bi'l-Munehi'l-Muhammediye*, 21 Hk 910, ?, Arapça, ?, 1146/1732, 220x155-160x90 mm., 388, 23, Kıрма Nesih, Üç ay filigranlı. (Müellif adı Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî eser adı ise *el-Mevâhibü'l-ledûniyye bi'l-münehi'l-Muhammediyye* şeklinde olmalıydı.)

1.1.2. Muhammed b. Abd el-Bâkî ez-Zurkânî (ö. 1122/1710), *Şerhü'l-Mevâhibi'l-Ledunîye fî Sîreti'n-Nebevîye*, 21 Hk 838, ?, Arapça, 1115/1702, 1125/1712, 228x155-165x105 mm., 460, 27, Kıрма Nesih, Suyolu filigranlı. (Müellif adı Muhammed b. Abdülbâkî ez-Zürkânî eser adı ise *Şerhü'l-Mevâhibi'l-ledûniyye fî sîreti'n-Nebeviyye* şeklinde olmalıydı.)

1.1.3. Muhammed b. Abd el-Bâkî ez-Zurkânî (ö. 1122/1710), *Şerhü'l-Mevâhibi'l-Ledunîye*, 21 Hk 847, ?, Arapça, ?, ?, 210x160 mm., 770, 27, Talik Kırması, Suyolu filigranlı.

⁶ Mehmet Top, “Diyarbakır Ulu Camii ve Müstemilatı”, *Medeniyetler Mirası Diyarbakır Mimarisi*, ed. İrfan Yıldız (Diyarbakır: Diyarbakır Valiliği Yayınları, 2011), 204.

⁷ Sûfî müelliflere ait olsa da kütüphanede yer alan Mevlîd, Hilye ve Dîvân türü eserler değerlendirmeye alınmamıştır.

(Müellif adı Muhammed b. Abdülbâkî ez-Zürkânî eser adı ise *Şerhü'l-Mevâhibi'l-ledûniyye* şeklinde olmalıydı.)

1.1.4. Şihâb ed-dîn Muhammed b. Abd el-Bâkî ez-Zürkânî (ö. 1122/1710), *Şerhü'l-Mevâhibi'l-Ledunîye*, 21 Hk 328, ?, Arapça, ?, ?, 205x155-165x110 mm., 590, 27, Bozuk Nesih, Suyolu filigranlı. (Müellif adı Şihâbüddîn Muhammed Abdülbâkî ez-Zürkânî eser adı ise *Şerhü'l-Mevâhibü'l-ledûniyye* şeklinde olmalıydı.)

1.1.5. Şihâb ed-dîn Muhammed b. Abd el-Bâkî ez-Zürkânî (ö. 1122/1710), *Şerhü'l-Mevâhibi'l-Ledunîye*, 21 Hk 329, ?, Arapça, ?, ?, 210x155-165x110 mm., 600, 27, Bozuk Nesih, Suyolu filigranlı. (Müellif adı Şihâbüddîn Muhammed b. Abdülbâkî ez-Zürkânî eser adı ise *Şerhü'l-Mevâhibi'l-ledûniyye* şeklinde olmalıydı.)

1.1.6. Şihâb ed-dîn Muhammed b. Abd el-Bâkî ez-Zürkânî (ö. 1122/1710), *Şerhü'l-Mevâhibi'l-Ledunîye*, 21 Hk 340, ?, Arapça, ?, ?, 208x155-165x110 mm., 690, 27, Medrese Neshi, Abadî. (Müellif adı Şihâbüddîn Muhammed b. Abdülbâkî ez-Zürkânî eser adı ise *Şerhü'l-Mevâhibi'l-ledûniyye* şeklinde olmalıydı.)

1.1.7. Zeyn ed-dîn Abd er-Rahîm b. el-Hüseyn el-İrâkî (ö. 806/1403), *Tabsiratü'l-Mübtedî ve Tezkiretü'l-Müntehi*, 21 Hk 1709/2, ?, Arapça, ?, ?, 215x160-140x85 mm., 13b-54b, 13, Harekeli Nesih, Üç ay filigranlı. (Müellif adı Zeynüddîn Abdurrahîm b. Hüseyin el-İrâkî şeklinde olmalıydı.)

1.1.8. Zeyn ed-dîn Abd er-Rahîm b. el-Hüseyn el-İrâkî (ö. 806/1403), *Tabsiratü'l-Mübtedî ve Tezkiretü'l-Müntehi*, 21 Hk 229/3, Hasan b. Ali Erbili, Arapça, ?, ?, 180x130-115x80 mm., 62b-99a, 15, Nesih, Abadî. (Müellif adı Zeynüddîn Abdurrahîm b. Hüseyin el-İrâkî şeklinde olmalıydı.)

1.1.9. Zeyn ed-dîn Abd er-Rahîm b. el-Hüseyn el-İrâkî (ö. 806/1403), *Tabsiratü'l-Mübtedî ve Tezkiretü'l-Müntehi*, 21 Hk 229/2, Muhammed Emin b. Abdullah, Arapça, ?, ?, 180x130-135x70 mm., 34b-60b, 21, Nesih, Üzüm salkımı filigranlı. (Müellif adı Zeynüddîn Abdurrahîm b. Hüseyin el-İrâkî şeklinde olmalıydı.)

1.1.10. Ebû Sa'îd Muhammed b. Mustafâ el-Hâdimî (ö. 1175/1762), *Risâle Beyâni Bekai Hıdır A.S.*, 21 Hk 771/9, Ömer b. Hüseyin Amidi, Arapça, ?, 1160/1746, 215x140-180x115 mm., 19b-19b, 30, Nesih, Abadî.

1.1.11. Ebû Sa'îd el-Hâdimî (ö. 505/1111), *Risâle fî't-Tevhîd*, 21 Hk 771/18, Ömer b. Hüseyin Amidi, Arapça, ?, ?, 215x140-185x120 mm., 42b-43a, 31, Nesih, Abadî. (Bu kayıтта Hâdimî'nin vefat tarihi 505/1111 şeklinde hatalı verilmiştir. Doğrusu 1175/1762 olmalıydı.)

1.1.12. Ebû Sa'îd Muhammed b. Mustafâ el-Hâdimî (ö. 1175/1762), *Risâle fî Kelîmeti't-Tevhîd*, 21 Hk 611/38, ?, Arapça, ?, ?, 205x150-155x85 mm., 141b-151b, 19, Nesih, İsim filigranlı.

1.1.13. Ebû Sa'îd Muhammed b. Mustafâ el-Hâdimî (ö. 1175/1762), *Şerhü'l-Kelîmeti't-Tevhîd*, 21 Hk 611/32, ?, Arapça, ?, ?, 205x150-150x75 mm., 123b-126a, 25, Talik, İsim filigranlı.

1.1.14. Ebû Sa'îd Muhammed b. Mustafâ el-Hâdimî (ö. 1175/1762), *Risâle fî Müteallika bi't-Tevhîd*, 21 Hk 771/27, Ömer b. Hüseyin Amidi, Arapça, ?, 1160/1746, 215x140-185x120 mm., 74b-78a, 31, Nesih, Abadî.

1.1.15. Ebû Sa'îd Muhammed b. Mustafâ el-Hâdimî (ö. 1175/1762), *Risâle fî's-Subuhât*, 21 Hk 771/29, Ömer b. Hüseyin Amidi, Arapça, ?, ?, 215x140-185x120 mm., 81a-81b, 28, Nesih, Abadî.

1.1.16. Ebû Sa'îd Muhammed b. Mustafâ el-Hâdimî (ö. 1175/1762), *Barikatu'l-Mahmûdiyye fî Şerhi Tarîkati'l-Muhammedîye*, 21 Hk 354, ?, Arapça, ?, 1168/1753, 216x145-145x85 mm., 331, 24, Nesih, Haç ve harf filigranlı. (Eser adı *Barîkatü'l-Mahmûdiyye fî şerhi Tarîkati'l-Muhammediyye* şeklinde olmalıydı.)

1.1.17. Ahmed b. Muhammed b. Muhammed el-Kazâbâdî, *Risâle fî Hakki İlmi'l-Batin*, 21 Hk 771/17, Ömer b. Hüseyin Amidi, Arapça, ?, 1160/1746, 215x140-185x120 mm., 41b-42a, 31, Nesih, Abadî. (Eser adı *Risâle fî hakkı ilmi'l-bâtın* şeklinde olmalıydı.)

1.1.18. Ebû Sa'îd Muhammed b. Mustafâ el-Hâdimî (ö. 1175/1762), *Risâle fî Hakki Bakai Hıdır Aleyhi's-Selâm*, 21 Hk 611/6, ?, Arapça, ?, ?, 205x150-155x85 mm., 40b-42a, 19, Nesih Kırmısı, Suyolu filigranlı.

1.1.19. Rızâî İshâk b. Hasan Tôkâtî (ö. 1100/1688), *Ziyâ'u'l-Kulûb*, 21 Hk 183, Ahmed, Arapça, ?, 1045/1634, 210x140-160x85 mm., 140, 19, Talik, Üzüm salkımı filigranlı. (Müellif adı Rızâî İshâk b. Hasan et-Tokâdî şeklinde olmalıydı.)

1.1.20. Rızâî İshâk b. Hasan Tôkâtî (ö. 1100/1688), *Ziyâ'u'l-Kulûb fî Şerhi Cilâ'i'l-Kulûb*, 21 Hk 890/1, İsmail b. Abdullah, Arapça, ?, 1136/1722, 210x160-170x95 mm., X+1a-143b, 21, Nesih Kırmısı, Suyolu filigranlı. (Müellif adı Rızâî İshâk b. Hasan et-Tokâdî şeklinde olmalıydı.)

1.1.21. Rızâî İshâk b. Hasan Tôkâtî (ö. 1100/1688), *Ziyâ'u'l-fî Şerhi Cilâ'i'l-Kulûb*, 21 Hk 775/1, ?, Arapça, ?, ?, 215x160-170x90 mm., 1b-102a, 23, Nesih Kırmısı, Arma filigranlı. (Müellif adı Rızâî İshâk b. Hasan et-Tokâdî, eser adı ise *Ziyâü'l-kulûb fî şerhi cilâ'i'l-kulûb* şeklinde olmalıydı.)

1.1.22. Rızâî İshâk b. Hasan Tôkâtî (ö. 1100/1688), *Ziyâ'u'l fî Şerhi Cilâi'l-Kulûb*, 21 Hk 372/1, ?, Arapça, ?, ?, 220x165-165x85 mm., 1b-98a, 23, Nesih, Harf filigranlı. (Müellif adı Rızâî İshâk b. Hasan et-Tokâdî, eser adı ise *Ziyâü'l-kulûb fî şerhi cilâi'l-kulûb* şeklinde olmalıydı.)

1.1.23. Rızâî İshâk b. Hasan Tôkâtî (ö. 1100/1688), *Ziyâ'u'l fî Şerhi Cilâi'l-Kulûb*, 21 Hk 1858, ?, Arapça, ?, ?, 213x163-150x104 mm., 106, 21, Medrese Neshi, Rutubet lekeli harf filigranlı krem. (Müellif adı Rızâî İshâk b. Hasan et-Tokâdî, eser adı ise *Ziyâü'l-kulûb fî şerhi cilâi'l-kulûb* şeklinde olmalıydı.)

1.1.24. Rızâî İshâk b. Hasan Tôkâtî (ö. 1100/1688), *Ziyâ'u'l fî Şerhi Cilâi'l-Kulûb*, 21 Hk 956, İsmail b. Hasan, ?, 1445/1731, 220x165-155x100 mm., 77, 17, Bozuk Nesih, Taç arma filigranlı krem. (Müellif adı Rızâî İshâk b. Hasan et-Tokâdî, eser adı ise *Ziyâü'l-kulûb fî şerhi cilâi'l-kulûb* şeklinde olmalıydı.)

1.1.25. Rızâî İshâk b. Hasan Tôkâtî (ö. 1100/1688), *Ziyâ'u'l fî Şerhi Cilâi'l-Kulûb*, 21 Hk 355/1, İsmail b. H. Ali, Arapça, ?, 1108/1695, 215x145-160x75 mm., 1b-130b, 21, Nestalik, Üç ay filigranlı. (Müellif adı Rızâî İshâk b. Hasan et-Tokâdî, eser adı ise *Ziyâü'l-kulûb fî şerhi cilâi'l-kulûb* şeklinde olmalıydı.)

1.1.26. Rızâî İshâk b. Hasan Tôkâtî (ö. 1100/1688), *Ziyâ'u'l fî Şerhi Cilâi'l-Kulûb*, 21 Hk 976/4, Murad b. Hasan, Arapça, ?, 1106/1693, 143x78-220x160 mm., 45b-98b, 2-3, Nesih, Taç arma filigranlı. (Müellif adı Rızâî İshâk b. Hasan et-Tokâdî, eser adı ise *Ziyâü'l-kulûb fî şerhi cilâi'l-kulûb* şeklinde olmalıydı.)

1.1.27. Rızâî İshâk b. Hasan Tôkâtî (ö. 1100/1688), *Ziyâ'u'l fî Şerhi Cilâi'l-Kulûb*, 21 Hk 1505, ?, Arapça, ?, 1136 (1722), 220x160-170x110 mm., 77, 23, Nesih, Krem rengi üç ay filigranlı. (Müellif adı Rızâî İshâk b. Hasan et-Tokâdî, eser adı ise *Ziyâü'l-kulûb fî şerhi cilâi'l-kulûb* şeklinde olmalıydı.)

1.1.28. Ebû'l-Leys Nasr b. Muhammed es-Semerkindî (ö. 373-393/983-1003 arası), *Tenbîhü'l-Gafîlin*, 21 Hk 1137, ?, Arapça, ?, ?, 260x180-190x110 mm., II+189, 23, Nestalik, Suyolu ve üç ay filigranlı. (Müellif adı Ebû'l-leys Nasr b. Muhammed es-Semerkindî şeklinde olmalıydı.)

1.1.29. Ebû'l-Leys Nasr b. Muhammed es-Semerkindî (ö. 393/1003), *Bustânü'l-Arifîn*, 21 Hk 381, Molla Receb b. Nazar, Arapça, ?, 1102/ 1690, 205x145-135x80 mm., III+122, 19, Nesih, Birleşik harf filigranlı. (Müellif adı Ebû'l-leys Nasr b. Muhammed es-Semerkindî şeklinde olmalıydı.)

1.1.30. Ebû'l-Leys Nasr b. Muhammed es-Semerkindî (ö. 373-393/983-1003 arası), *Burhânu'l-Arifîn*, 21 Hk 1095/2, ?, Arapça, ?, ?, 275x180-180x80 mm., 186b-272a, 25, Talik,

Suyolu üç ay ve birleşik harf filigranlı. (Müellif adı Ebü'l-leys Nasr b. Muhammed es-Semerkindî şeklinde olmalıydı.)

1.1.31. Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî (ö. 505/1111), *İhya'u Ulûmi'd-dîn*, 21 Hk 1145, ?, Arapça, ?, ?, 255x165-185x110 mm., 114, 21, Harekeli Nesih, Saykallı abâdî. (Eser adı *İhyâu Ulûmiddîn* şeklinde olmalıydı.)

1.1.32. Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî (ö. 505/1111), *İhya'u Ulûmi'd-dîn*, 21 Hk 1043, ?, Arapça, ?, ?, 240x165-165x95 mm., 263, 21, Kıрма Nesih, Abadî. (Eser adı *İhyâu Ulûmiddîn* şeklinde olmalıydı.)

1.1.33. Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî (ö. 450/1111), *İhtiyacu Ulûmi'd-dîn*, 21 Hk 1151, ?, Arapça, ?, 666/1267, 275x180-185x125 mm., 179, 21, Nesih Kırması, Saykallı abâdî. (Eser adı *İhyâu Ulûmiddîn* şeklinde olmalıydı.)

1.1.34. Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî (ö. 505/1111), *İhya'u Ulûmi'd-dîn*, 21 Hk 1157, ?, Arapça, ?, ?, 260x172-195x125 mm., I+183, 17, Nesih, Abadî krem rengi. (Eser adı *İhyâu Ulûmiddîn* şeklinde olmalıydı.)

1.1.35. Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî (ö. 505/1111), *İhya'u Ulûmi'd-dîn*, 21 Hk 792, ?, Arapça, ?, ?, 220x160-150x95 mm., 182, 21, Kaba Nesih, Üç ay filigranlı. (Eser adı *İhyâu Ulûmiddîn* şeklinde olmalıydı.)

1.1.36. Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî (ö. 505/1111), *İhya'u Ulûmi'd-dîn*, 21 Hk 1210, ?, Arapça, ?, ?, 275x195-120x155 mm., 187, 23, Nesih Kırması, Abadî. (Eser adı *İhyâu Ulûmiddîn* şeklinde olmalıydı.)

1.1.37. Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî (ö. 505/1111), *Bidâyetü'l-Hidâye*, 21 Hk 1767, Abdurrahman b. Abdullah, Arapça, ?, 1012/1602, 210x145-145x75 mm., 59, 17, Nesih, Çapa filigranlı.

1.1.38. Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî (ö. 505/1111), *Bidâyetü'l-Hidâye*, 21 Hk 197/2, ?, Arapça, ?, 899/1493, 205x135-145x95 mm., 49a-84b, 13, Bozuk Nesih, Abadî.

1.1.39. Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî (ö. 505/1111), *Miškâtü'l-Ervar fî Letâ'ifî'l-Ahbâr*, 21 Hk 1687/1, ?, Arapça, ?, ?, 200x145-150x95 mm., 1b-20a, 21, Talik Kırması, Çapa filigranlı. (Eser adı *Miškâtü'l-envâr fî letâifü'l-ahbâr* şeklinde olmalıydı.)

1.1.40. Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî (ö. 505/1111), *Minhacü'l-Abidîn*, 21 Hk 1961, Ahmed b. Abdal b. Hasan, Arapça, ?, 997/1588, 220x145-140x95 mm., 121, 17, Nesih, Daire içi haç filigranlı. (Eser adı *Minhacü'l-âbidîn* şeklinde olmalıydı.)

1.1.41. Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî (ö. 505/1111), *Minhacü'l-Abidîn*, 21 Hk 863/1, ?, Arapça, ?, ?, 205x150-145x70 mm., 1b-116b, 21, Nesih, Daire filigranlı. (Eser adı *Minhacü'l-âbidîn* şeklinde olmalıydı.)

1.1.42. Muhyî ed-dîn Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Alî İbn el-Arabî (ö. 638/1240), *el-İstılahatu's-Sufiyye*, 21 Hk 1538/6, ?, Arapça, ?, ?, 220x135-170x110 mm., 59a-63b, 18, Nesih, Abadî. (Müellif adı Muhyiddîn Ebû Abdullah Muhammed b. Ali İbnü'l-Arabî, eser adı ise *Istılahatu's-sûfiyye* şeklinde olmalıydı.)

1.1.43. Muhyî ed-dîn Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Alî İbn el-Arabî (ö. 638/1240), *Risâle fî'l-Gavsıye*, 21 Hk 1218/8, Mustafa b. Piri, Arapça, ?, 979/1570, 240x115-170x80 mm., 47b-49b, 28, Kıрма Talik, Abadî. (Müellif adı Muhyiddîn Ebû Abdullah Muhammed b. Ali İbnü'l-Arabî şeklinde olmalıydı.)

1.1.44. Muhyî ed-dîn Muhammed b. Alî el-Arabî (ö. 560/1164), *et-Tedbiratü'l-İlahiye fî İslahi'l-Memleketi'l-İnsaniye*, 21 Hk 1218/6, Mustafa b. Piri, Arapça, ?, ?, 240x115-180x75 mm., 31b-34b, 29, Harekeli Kıрма Nesih, Abadî. (Müellif adı Muhyiddîn Ebû Abdullah Muhammed b. Ali İbnü'l-Arabî eser adı ise *et-Tedbiratü'l-ilâhiyye fî islâhi'l-memleketi'l-insâniyye* şeklinde olmalıydı. Bu kayıтта müellifin vefat tarihi 560/1164 şeklinde hatalı verilmiştir. Doğrusu 637/1240'tır.)

1.1.45. Muhyî ed-dîn Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Alî İbn el-Arabî (638/1240), *Risâle fî Beyâni'l-Hakîkati'l-Muhammediye*, 21 Hk 1745/3, Muhammed Salim b. Rifat el-Gümüşhanevi, Arapça, ?, 1329/1909, 140x110-120x95 mm., 68b-70a, 13, Nesih, Cedit. (Müellif adı Muhyiddîn Ebû Abdullâh Muhammed b. Ali İbnü'l-Arabî şeklinde olmalıydı.)

1.1.46. Şihâb ed-dîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Suhreverdî (ö. 632/1234), *Avârifü'l-Ma'ârif*, 21 Hk 939, ?, Arapça, ?, ?, 230x155-165x120 mm., V+384, 17, Harekeli Kaba Nesih, Saykallı abadî. (Müellif adı Şihâbüddîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Suhreverdî şeklinde olmalıydı.)

1.1.47. Şihâb ed-dîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Suhreverdî (ö. 632/1234), *Avârifü'l-Ma'ârif*, 21 Hk 1310, ?, Arapça, ?, ?, 260x175-185x115 mm., 255, 17, Nesih, Suyolu filigranlı. (Müellif adı Şihâbüddîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Suhreverdî şeklinde olmalıydı.)

1.1.48. Şihâb ed-dîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Suhreverdî (ö. 632/1234), *Vasîyet-nâme*, 21 Hk 427/2, ?, Arapça, ?, ?, 195x112 mm., 85b-86a, Değişik, Talik, Rutubet lekeli suyolu filigranlı krem. (Müellif adı Şihâbüddîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed es-Suhreverdî şeklinde olmalıydı.)

1.1.49. Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Yûsuf es-Senûsî (ö. 895/1490), *Akidetü Ehli't-Tevhîd*, 21 Hk 876/4, ?, Arapça; ?, ?, 205x155-150x80 mm., 93a-96, 19, Nestalik, Harf marka.

(Müellif adı Ebû Abdullâh Muhammed b. Yûsuf es-Senûsî eser adı ise *Akîdetü ehli't-Tevhîd* şeklinde olmalıydı.)

1.1.50. Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Yûsuf es-Senûsî (ö. 895/1490), *Akîdetü Ehli't-Tevhîd*, 21 Hk 916/3, Molla Yusuf b. Ebi Bekir, Arapça, ?, 1132/1719, 220x150-155x70 mm., 10b-14a, 19, Nesih, Marka filigranlı. (Müellif adı Ebû Abdullah Muhammed b. Yûsuf es-Senûsî şeklinde olmalıydı.)

1.1.51. Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Yûsuf es-Senûsî (ö. 895/1490), *Akîdetü Ehli't-Tevhîd*, 21 Hk 276/2, ?, Arapça, ?, ?, 190x130-165x105 mm., 145a-146b, 19, Talik, Kap kaçak. (Müellif adı Ebû Abdullâh Muhammed b. Yûsuf es-Senûsî eser adı ise *Akîdetü ehli't-tasavvuf* şeklinde olmalıydı.)

1.1.52. Ebû Abd-Allâh Muhammed b. Yûsuf es-Senûsî (ö. 895/1490), *Umdetü Ehli't-Tevfîk ve't-Tesdîd fî Şerhi Akîdeti Ehli't-Tevhîd*, 21 Hk 202/4, ?, Arapça, ?, 1078 (1666), 210x150-165x105 mm., 126b-151b, Değişik, Nesih Kırmısı, Harf marka filigranlı. (Müellif adı Ebû Abdullah Muhammed b. Yûsuf es-Senûsî şeklinde olmalıydı.)

1.1.53. Ebû Medyen Abd-Allâh b. Sa'd-Allâh el-Hureyfiş (ö. 801/1398), *er-Ravzu'l-Fâik fî'l-Mevâiz ve'r-Rakâik*, 21 Hk 1238/1, Muhammed b. Ali el-Hamevî, Arapça, ?, 891/1485, 245x170-185x120 mm., II+1a-25a, 23, Nesih, Saykallı abâdî. (Müellif adı Ebû Medyen Abdullah Sadullâh el-Hureyfiş şeklinde olmalıydı.)

1.1.54. Muhyî ed-dîn Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Alî el-Bûnî (ö. 622/1225), *Şemsü'l-Me'ârif ve Letâifü'l-Avârif*, 21 Hk 772, ?, Arapça, ?, ?, 210x157-150x45 mm., 128, 21, Bozuk Nesih, Rutubet lekeli isim filigranlı krem. (Müellif adı Muhyiddîn Ebü'l-Abbas Ahmed b. Ali el-Bûnî şeklinde olmalıydı.)

1.1.55. Ebû'l-Hasan Muhammed b. Abd el-Hâdî es-Sindî el-Medenî (ö. 1138/1725), *Risâle fî Fuyuzati'n-Nebeviye*, 21 Hk 775/7, İbrahim b. Halil b. Hüseyin Kevdusî, Arapça, ?, 1198/1783, 215x160-155x95 mm., 153b-161b, 23, Nesih, Harf marka filigranlı. (Müellif adı Ebü'l-Hasan Muhammed b. Abdülhâdî es-Sindî el-Medenî eser adı ise *Risâle fî füyüzâti'n-Nebeviyye* şeklinde olmalıydı.)

1.1.56. Sadr ed-dîn Muhammed b. İshâk b. Muhammed Konavî (ö. 672/1212), *Miftâhu'l-Gayb*, 21 Hk 213, ?, Arapça, ?, ?, 180x130-140x90 mm., 86, 15, Nesih, Abadî. (Müellif adı Sadrüddîn Muhammed b. İshâk b. Muhammed el-Konevî şeklinde olmalıydı.)

1.1.57. Hasan b. Mehmed Amasyavî, *Risâle fî İsbâti't-Tevhîd ve Nefyi'l-İsrâk*, 21 Hk 611/3, ?, Arapça, ?, ?, 205x150-160x80 mm., 34b-36b, 19, Nesih Kırmısı, Harf arma filigranlı.

1.1.58. Şihâb ed-dîn Ahmed b. Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî (ö. 517/1123), *et-Tecrîd fî İ'râbi Kelîmeti't-Tevhîd*, 21 Hk 227/1, ?, Arapça, ?, ?, 185x135-115x80 mm., 1b-31a, 17, Talik, Abadî. (Müellif adı Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî şeklinde olmalıydı.)

1.1.59. Ebû's-Su'ûd Ahmed b. Ömer el-Eskatî (ö. 1159/1746), *Mahhecu's-Sâlikin*, 21 Hk 417, ?, Arapça, ?, ?, 210x155-150x190 mm., 371, 2, Bozuk Nesih, Suyolu filigranlı. (Müellif adı Ebû's-suûd Ahmed b. Ömer el-Eskatî eser adı *Mahhecü's-sâlikîn* şeklinde olmalıydı.)

1.1.60. Simâvna Kâdîsı oğlu Şeyh Bedr ed-dîn Mahmûd b. İsrâ'îl (ö. 760-823/1359-1420), *Câmi'u'l-Fusûleyn*, 21 Hk 1162, Muhammed b. Muzaffer, ?, 949/1541, 260x170-200x120 mm., 182, 27, Talik Kırmayı, Abadî saykallı. (Müellif adı Simavna Kadısı oğlu Şeyh Bedereddîn Mahmûd b. İsrâ'îl şeklinde olmalıydı.)

1.1.61. Abd er-Rezzâk b. Cemâl ed-dîn Ahmed el-Kaşanî (ö. 730/1330), *İstilahatu's-Sufiye*, 21 Hk 1613/1, ?, Arapça, ?, ?, 205x135-155x65 mm., 1b-28b, 27, Kırmayı Talik, Çapa filigranlı. (Müellif adı Abdürrezzâk b. Cemâlüddîn Ahmed el-Kâşânî eser adı ise *Istilahâtu's-sûfiyye* şeklinde olmalıydı.)

1.1.62. Ebû'l-Halîl Ahmed b. Abd el-Melik el-Asarî, *Sirâcü'l-Kulûb*, 21 Hk 355/2, İsmail b. Ali, Arapça, ?, 1108/1695, 215x145-160x80 mm., 131a-136b, 21, Nestalik, Üç ay filigranlı. (Müellif adı Ebû'l-Halîl Ahmed b. Abdülmelik el-Âsarî şeklinde olmalıydı.)

1.1.63. Muhammed Mücengerdî, *Şifâ'ü't-Tâlibin*, 21 Hk 1845/6, Muhammed b. Veli, Arapça, ?, 1203/1787, 215x155-170x110 mm., 115b-139a, 23, Nesih Kırmayı, Üç ay filigranlı.

1.1.64. İbrâhîm b. Hüseyin b. Alî b. İshâk el-Faradî (ö. 880/1475), *Minhacü'l-Müzekkirin ve Mi'râcü'l-Muhazzirin*, 21 Hk 1862/5, ?, Arapça, ?, ?, 210x150-150x75 mm., 79b-86b, 23, Nesih, Birleşik harf filigranlı.

1.1.65. Ebû'l-Mücâhid Ahmed b. Muhammed Abd. el-Melik el-Eş'arî Tebrizî, *Sirâcü'l-Kulûb*, 21 Hk 1391/2, ?, Arapça, ?, ?, 275x175-185-105 mm., 362a-369a, 21, Nesih, Suyolu ve çapa filigranlı. (Müellif adı Ebû'l-Mücâhid Ahmed b. Muhammed Abdülmelik el-Eşarî et-Tebrîzî şeklinde olmalıydı.)

1.1.66. Ebû Bekr Muhammed b. İbrâhîm el-Buhârî el-Kelabadî (ö. 380/990), *et-Ta'arrufu li Mezhebi et-Tasavufi*, 21 Hk 13/3, ?, Arapça, ?, 675/1276, 160x120-120x85 mm., 120b-192b, 21, Kırmayı Nesih, Abadî. (Eser adı *et-Taarruf li-mezhebi ehli't-tasavvuf* şeklinde olmalıydı.)

1.1.67. Kutb ed-dîn Abd el-Kerîm b. İbrâhîm el-Cîlânî (767-832/1365-1428), *Meratibü'l-Vücûd*, 21 Hk 1745/2, Muhammed Salim b. Rifat el-Gümüşhanevi, Arapça, ?,

1329/1909, 140x110-120x95 mm., 28b-67b, 14, Nesih, Cedid. (Müellif adı Kutbüddîn Abdülkerîm b. İbrâhîm el-Cîlânî şeklinde olmalıydı.)

1.1.68. Kutb ed-dîn el-Erdebîlî, *Risâle fî't-Tasavvûf*, 21 Hk 863/2, Seyyid Yusuf, Arapça, ?, 1168/1753, 205x150-165x85 mm., 117b-147b, 21, Nesih Kırmayı, İsim ve taç filigranlı. (Müellif adı Kutbüddîn el-Erdebîlî şeklinde olmalıydı.)

1.1.69. ?, *Risâle fî Beyânî't-Tasavvûf*, 21 Hk 1785/4, ?, Arapça, ?, ?, 195x140-140x80 mm., 163a-192b, 21, Talik, Çapa filigranlı.

1.1.70. ?, *Mürşidü't-Tâlibin*, 21 Hk 1845/1, ?, Arapça, ?, ?, 210x155-165x95 mm., 1a-27b, 23, Nesih Kırmayı, Üç ay filigranlı.

1.1.71. ?, *Risâle fî't-Tasavvûf*, 21 Hk 88/1, ?, Arapça, ?, ?, 180x120-140x95 mm., 1a-15a, 25, Kırmayı Talik, Abadî.

1.1.72. ?, *Risâle fî't-Tasavvûf*, 21 Hk 80/8, ?, Arapça, ?, ?, 185x115-125x75 mm., 186b-195a, 20, Nesih, Suyolu filigranlı.

1.1.73. ?, *Şerâ'itü'n-Nakşibendîye*, 21 Hk 345/4, Seyyid Hafız Hasan b. Mikail Amidi, Arapça, ?, 1227/1811, 210x150-155x95 mm., 26b-31a, 19, Bozuk Nesih, Taç arma filigranlı.

1.1.74. ?, *Risâle fî Tarîkati'n-Nakşibendî*, 21 Hk 775/24, ?, Arapça, ??, 205x150-140x85 mm., 247b-249a, 20-22, Kaba Nesih, Harf marka filigranlı.

1.1.75. ?, *Tenbîhü'z-Zakirin an Rakdeti'l-Mübtedîn*, 21 Hk 341/3, ?, Arapça, ?, ?, 207x155-150x90 mm., 84b-88a, 23, Talik, Çapa filigranlı.

1.1.76. ?, *Risâle fî't-Tasavvûf*, 21 Hk 1954/1, ?, Arapça, ?, ?, 155x105-100x70 mm., 1a-12a, 13, Nesih, Abadî.

1.1.77. ?, *Virdü Tarîkati Elvaniye*, 21 Hk 1496/2, Ahmed b. Molla Abdurrahman, Arapça, ?, 1101/1689, 210x150-150x90 mm., 22b-54b, 17, Nesih, Arma filigranlı.

1.1.78. ?, *Risâle fî Beyânî't-Ta'alluk ve't-Tahakuk bi Esmâillahi'l-Husnâ*, 21 Hk 1218/7, Mustafa b. Piri, Arapça, ?, 979/1570, 240x115-180x75 mm., 35b-47a, 29, Kırmayı Talik, Abadî.

1.2. Türkçe Yazma Eserler

Kütüphanede Türkçe tasavvufî içerikli 31 yazma eser tespit edilmiştir. Bu eserlerle ilgili bilgiler şu şekildedir:

1.2.1. Ak Alî Efendî İzmîdî (ö. 1168/1758'den sonra), *Fezâil*, 21 Hk 842, Mustafa b. Bekir, Türkçe, ?, 1031/1621, 205x120-140x65 mm., 112, 19, Dîvânî kırmayı, Çapa filigranlı.

1.2.2. Muslih ed-dîn Mustafâ b. Şa'bân Sürûrî (ö. 969/1562), *Bahrü'l-Ma'ârif*, 21 Hk 836, ?, Türkçe, ?, 1028/ 1618, 200x130-145x75 mm., 140, 19, Talik, Suyolu filigranlı. (Müellif adı Muslihuddîn Mustafa b. Şabân Sürûrî şeklinde olmalıydı.)

1.2.3. Hasan Şeyhî Belhisârî, *Tuhfetü'l-Ebrâr*, 21 Hk 1607/2, ?, Türkçe, ?, 1090/1678, 205x145-160x105 mm., 152a-155a, 17, Talik, Suyolu filigranlı.

1.2.4. Yazıcıoğlu Ahmed Bî-Cân b. Sâlih Gelîbôlulu (ö. 859/1455), *Envârü'l-Aşikin*, 21 Hk 1673, İlmizade, Türkçe, 855 (1451), 1272 (1854), 290x180-215-125 mm., 300, 17, Harekeli Nesih, Çapa filigranlı. (Müellif adı Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân b. Sâlih Gelibolûvî esea adı ise *Envâru'l-âşikîn* şeklinde olmalıydı.)

1.2.5. Yazıcıoğlu Ahmed Bî-Cân b. Sâlih Gelîbôlulu (ö. 859/1455), *Envârü'l-Aşikin*, 21 Hk 1322, Molla Mustafa, Türkçe, ?, ?, 300x200-229x133 mm., 315, 17, Nesih, Ayyıldızlı avize filigranlı. (Müellif adı Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân b. Sâlih Gelibolûvî esea adı ise *Envâru'l-âşikîn* şeklinde olmalıydı.)

1.2.6. Yazıcıoğlu Mehmed b. Sâlih Gelîbôlulu (ö. 855/1451), *Muhammedîye*, 21 Hk 1876, ?, Türkçe, ?, ?, 242x167-190x125 mm., 293, 15, Harekeli Nesih, Çok yıpranmış abâdî saykallı krem. (Müellif adı Yazıcıoğlu Mehmed b. Sâlih Gelibolûvî eser adı ise *Muhammediyye* şeklinde olmalıydı.)

1.2.7. Yazıcıoğlu Mehmed b. Sâlih Gelîbôlulu (ö. 855/1451), *Muhammedîye*, 21 Hk 1403, ?, Türkçe, ?, ?, 298x195-200x140 mm., 246, 19, Harekeli Nesih, Taç filigranlı krem. (Müellif adı Yazıcıoğlu Mehmed b. Sâlih Gelibolûvî eser adı ise *Muhammediyye* şeklinde olmalıydı.)

1.2.8. Mustafâ b. Himmet el-Behisnî el-Halvetî (ö. 1127/1715), *Tuhfetü's-Sâlikin ve Hediyetü'l-Muştarşedin*, 21 Hk 1416/2, ?, Türkçe, ?, ?, 235x145-185x85 mm., 13b-55b, 17, Talik, Birleşik harf filigranlı. (Eser adı *Tuhfetü's-sâlikîn ve hediyetü'l-müstersîdîn* şeklinde olmalıydı.)

1.2.9. Şem'î Şem-Allâh Mustafâ Prizrînî (ö. 1009/1601), *Şerh-i Pend-nâme*, 21 Hk 485, Mustafa b. Osman Bosnevi, Türkçe, ?, 1000/1591, 190x110-155x65 mm., 78, 17, İran Taliki, Hayvan arma filigranlı. (Müellif adı Şemî Şemullâh Mustafa Prizrînî şeklinde olmalıydı.)

1.2.10. Ebû'l-Kâsım, *Manzûme fî Hakki't-Tasavvuf*, 21 Hk 801/8, ?, Türkçe, ?, ?, 210x150-165x95 mm., 86a-90b, 23, İri Nesih Kırması, Suyolu filigranlı.

1.2.11. Hâşimî Emîr Osmân b. Mehmed Sîvâsî (ö. 1103/1692), *İlahiyât*, 21 Hk 1557/2, ?, Türkçe, ?, 1028/1618, 205x140-170x95 mm., 72b-95b, 15, Harekeli Nesih, Birleşik harf filigranlı. (Eser adı *İlâhiyyât* şeklinde olmalıydı.)

1.2.12. Ahmed İshâk Hocası, *Vahdet-nâme*, 21 Hk 1591, ?, Türkçe, ?, ?, 160x110-105x50 mm., 125, 12, Talik, Taç filigranlı.

1.2.13. Gulâm Zengî, *Risâle-i Tasavvûf*, 21 Hk 615/1, ?, Türkçe, ?, ?, 200x145-145x90 mm., 1a-4a, 17, Talik, Suyolu filigranlı.

1.2.14. İbrâhîm Hakkı Erzurûmî (ö. 1186/1772), *Tefviz-nâme*, 21 Hk 1538/21, ?, Türkçe, ?, ?, 220x135-145x85 mm., 212b-213b, 11, Talik, Suyolu filigranlı.

1.2.15. Şems ed-dîn Ebû's-Senâ Ahmed b. Mehmed Sîvâsî (ö. 1009/1600), *Mir'atü'l-Ahâk*, 21 Hk 888, ?, Türkçe, ?, ?, 205x130-160x90 mm., 164, 15, Harekeli Nesih, Çapa filigranlı. (Müellif adı Şemseddîn Ebû's-senâ Ahmed b. Mehmed es-Sivâsî eser adı ise *Mirâtü'l-ahlâk* şeklinde olmalıydı.)

1.2.16. Azmî Pîr Mehmed b. Ahmed Çelebî İstanbûlî (ö. 990/1582), *Enîsü'l-arifîn*, 21 Hk 893, ?, Türkçe, ?, ?, 210x145-160x100 mm., 208, 19, Nesih, Üzümlü taç filigranlı.

1.2.17. Emîrî Edirnevî (ö. 982/1576), *Terceme-i Pend-nâme-i Attar*, 21 Hk 1569/2, ?, Türkçe, 964/1556, 964/1556, 205x135-155x70 mm., 21b-35a, 21, Talik, Çapa filigranlı.

1.2.18. Hüdâ'î Şeyh Azîz Mahmûd (ö. 1539/1628), *Necâtü'l-Garîk fî'l-Cem ve't-Tefrîk*, 21 Hk 1569/1, ?, Türkçe, ?, ?, 205x135-155x70 mm., 1b-15a, 21, Talik, Çapa filigranlı. (Müellif adı Hüdâ'î Şeyh Azîz Mahmûd şeklinde olmalıydı.)

1.2.19. İlyâs Muhammed Mecd ed-dîn Akhisârî (ö. 967/1559), *Rumûzu'l-Kunûz*, 21 Hk 1567, ?, Türkçe, ?, ?, 195x130-135x70 mm., 55, 19, Talik, Üzüm salkımı filigranlı. (Müellif adı İlyâs Muhammed Mecdüddîn Akhisârî şeklinde olmalıydı.)

1.2.20. Tennûrî İbrâhîm Efendî Amâsî (ö. 887/1482), *Gülzâr-ı Manevî*, 21 Hk 1507, Süleyman b. Abdullah, Türkçe, ?, 995/1586, 280x180-185x110 mm., 141, 15, Harekeli Nesih, Abadî.

1.2.21. Köstendili Mollâ-zâde Süleymân Şeyhî Efendî (öl. 1235/1819), *Medarü's-Alîkan fî Atvari'l-Havegân*, 21 Hk 616, ?, Türkçe, ?, ?, 190x120-135x90 mm., XI+43, 15, Bozuk Nesih, Harf marka filigranlı. (Müellif adı Köstendilli Mollâzâde Süleymân Şeyhî Efendi şeklinde olmalıydı. Eser adı ise *Medâr-ı Sâlikân* şeklinde olmalıydı.)

1.2.22. ?, *Terceme-i Kimya-yı Sa'âdet*, 21 Hk 824, ?, Türkçe, ?, ?, 205x140-160x95 mm., 106, 15, Nesih, Ay yıldızlı taç filigranlı

1.2.23. ?, *Vird-i Nakşibendîye*, 21 Hk 1556/1, ?, Türkçe, ?, 1074/1662, 205x132-125x62 mm., 1b-27b, 15, Nesih, Rutubet lekeli hayvan birleşik harf filigranlı krem. (Eser adı *Vird-i Nakşibendiyye* şeklinde olmalıydı.)

1.2.24. ?, *Risâle fî Hakki Evliya Bağdad*, 21 Hk 1521/4, ?, Türkçe, ?, ?, 190x140-140x95 mm., 55a-69a, 8, Talik, Ay yıldızlı taç filigranlı. (Eser adı *Risâle fî hakki evliyâ-i Bağdâd* şeklinde olmalıydı.)

1.2.25. ?, *Miftâhu'l-Kulûb*, 21 Hk 1023/2, ?, ?, ?, 220x155-170x110 mm., 107a-114, 17, Nestalik, Hayvan filigranlı.

1.2.26. ?, *Risâle der Medhi Abdulkadir Geylani*, 21 Hk 1538/10, ?, Türkçe, ?, ?, 220x135 mm., 88b-88b, Değişik, Talik, Abadî. (Eser adı *Risâle der medh-i Abdülkâdir-i Geylânî* şeklinde olmalıydı.)

1.2.27. ?, *Risâle-i Ricâlû'l-Gayb*, 21 Hk 739/3, ?, Türkçe, ?, ?, 195x120-165x95 mm., 45b-47a, 20, Kırmalı Talik, Üzüm salkımı taç filigranlı.

1.2.28. ?, *Risâle fî Tertîbi Nefs*, 21 Hk 1922/2, ?, Türkçe, ?, ?, 225x150-165x85 mm., 27b-32a, 17, Talik Kırmalı, Suyolu filigranlı.

1.2.29. ?, *Risâle-i Tasavvûf*, 21 Hk 351/3, ?, Türkçe, 1150/1736, 215x155-155x80 mm., 92b-116b, 21, Nesih Kırmalı, Üzüm salkımı filigranlı.

1.2.30. ?, *Manzûme fî't-Tasavvûf*, 21 Hk 69/4, ?, Türkçe, ?, ?, 220x155-155x95 mm., 81a-93a, 23, Nesih Kırmalı, Üzüm salkımı filigranlı.

1.2.31. ?, *Terceme-i Pend-nâme-i Attar*, 21 Hk 578/1, ?, Türkçe, ?, 1193/1778, 210x135-145x70 mm., 1b-81a, 17, Talik, Çapa filigranlı.

1.3. Farsça Yazma Eserler

Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi'nde 14 adet Farsça tasavvufî içerikli eser tespit edilmiştir. Eserlerle ilgili bilgiler şöyledir:

1.3.1. Seyyid İzz ed-dîn, *Fütüvvet-nâme*, 21 Hk 1592/4, ?, Farsça, ?, 880/1474, 135x100-90x60 mm., 123b-126a, 15, Talik, Makas filigranlı. (Müellif adı Seyyid İzzeddîn şeklinde olmalıydı.)

1.3.2. Kemâl Gıyâs ed-dîn, *Tesbihâtü'l-Aza*, 21 Hk 1592/5, ?, Farsça, ?, 880/ 1474, ?, 126a-129a, 15, Talik, Makas filigranlı. (Müellif adı Kemâl Gıyâseddîn eser adı *Tesbihâtü'l-Âzâ* şeklinde olmalıydı.)

1.3.3. Mevlânâ Celâl ed-dîn Rûmî Muhammed b. Bahâ ed-dîn Veled (ö. 672-/1273), *Pend-nâme*, 21 Hk 1592/6, ?, Farsça, ?, 880/ 1474, 135x100-90x60 mm., 129b-158a, 15, Talik, Makas filigranlı. (Müellif adı Mevlânâ Celâleddîn Rûmî Muhammed b. Bahâüeddîn Veled şeklinde olmalıydı.)

1.3.4. Mevlânâ Celâl ed-dîn Rûmî Muhammed b. Bahâ ed-dîn Veled (672/1273), *Mesnevî-i Ma'nevî*, 21 Hk 1679, ?, Farsça, ?, ?, 225x160-160x100 mm., 146, 11, İran Taliki,

Kılıç filigranlı. (Müellif adı Mevlânâ Celâleddîn Rûmî Muhammed b. Bahâüddîn Veled şeklinde olmalıydı.)

1.3.5. Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî (ö. 505/1111), *Kimyâ-yı Saâdet*, 21 Hk 1752, ?, Farsça, ?, 715 (1315), 290x200-215x150 mm., 254, 25, Nesih, Saykallı abâdî.

1.3.6. Ferîd ed-dîn Attâr Ebû Hâmid Muhammed b. İbrâhîm (ö. 618/1221), *Pend-nâme*, 21 Hk 1590/1, ?, Farsça, ?, ?, 150x100-130x85 mm., 1b-36b, 11, Bozuk Nesih, Çapa filigranlı nohudî. (Müellif adı Ferîdüddîn Attâr Ebû Hâmid Muhammed b. İbrâhîm şeklinde olmalıydı.)

1.3.7. Ferîd ed-dîn Attâr Ebû Hâmid Muhammed b. İbrâhîm (ö. 618/1221), *Pend-nâme*, 21 Hk 1645/18, ?, Farsça, ?, ?, 197x145-150x100 mm., 70b-100a, 15, Nesih Kırmızı, Harf marka filigranlı krem. (Müellif adı Ferîdüddîn Attâr Ebû Hâmid Muhammed b. İbrâhîm şeklinde olmalıydı.)

1.3.8. Ferîd ed-dîn Attâr Ebû Hâmid Muhammed b. İbrâhîm (ö. 618/1221), *Pend-nâme*, 21 Hk 429, ?, Farsça, ?, ?; 198x130-155x80 mm., 29, 16, Talik, Rutubet lekeli üç ay filigranlı krem. (Müellif adı Ferîdüddîn Attâr Ebû Hâmid Muhammed b. İbrâhîm şeklinde olmalıydı.)

1.3.9. Ferîd ed-dîn Attâr Ebû Hâmid Muhammed b. İbrâhîm (ö. 618/1221), *Vuslat-nâme*, 21 Hk 1592/3, ?, Farsça, ?, 879/1474, 135x1000-90x60 mm., 80b-123a, 15, Talik, Makas filigranlı. (Müellif adı Ferîdüddîn Attâr Ebû Hâmid Muhammed b. İbrâhîm şeklinde olmalıydı.)

1.3.10. Sa'dî Müşerref ed-dîn Ebû Abd-Allâh Şîrâzî (691/1292), *Gülistân*, 21 Hk 62, A. Vehab b. Molla Yusuf, Farsça, ?, 1074/1662, 200x140-160x95 mm., 123, 11, Talik, Suyolu filigranlı. (Müellif adı Sadî Müşerrefüddîn Ebû Abdullâh eş-Şîrâzî şeklinde olmalıydı.)

1.3.11. Sa'dî Müşerref ed-dîn Ebû Abd-Allâh Şîrâzî (ö. 691/1292), *Gülistân*, 21 Hk 1738, Hacı Hüseyin b. Ali Katip Edirnevi, Farsça, ?, 966/1558, 195x135-115x75 mm., 98, 15, Talik, Çapa filigranlı. (Müellif adı Sadî Müşerrefüddîn Ebû Abdullâh eş-Şîrâzî şeklinde olmalıydı.)

1.3.12. Sa'dî Müşerref ed-dîn Ebû Abd-Allâh Şîrâzî (ö. 691/1292), *Gülistân*, 21 Hk 1660, Farsça, ?, ?, 195x130-140x80 mm., 116, 13, Talik, Yıldızlı taç filigranlı. (Müellif adı Sadî Müşerrefüddîn Ebû Abdullâh eş-Şîrâzî şeklinde olmalıydı.)

1.3.13. Sa'dî Müşerref ed-dîn Ebû Abd-Allâh Şîrâzî (ö. 691/1292), *Bûstân*, 21 Hk 295, Mehmed Şerif b. Hüseyin, Farsça, ?, ?, 205x140-150x85 mm., 143, 15, Talik, İsim arma filigranlı. (Müellif adı Sadî Müşerrefüddîn Ebû Abdullâh eş-Şîrâzî şeklinde olmalıydı.)

1.3.14. Mahmûd eş-Şebüsterî (ö. 717/1317), *Gülşen-i Râz*, 21 Hk 1592/1, ?, Farsça, ?, 880 (1474), 135x100-90x60 mm., 1a-28a, 15, Talik, Makas filigranlı.

Sonuç

Türkçe tasavvufî eserlerde ise İzmîdî, Şabân Sürûrî, Belhisârî, Ahmed-i Bîcân, Mehmed-i Bîcân, Behisnî el-Halvetî, Prizrinî, Ebü'l-Kâsım, Hâşimî Emîr Osman, Ahmed İshak Hocası, Gulam Zengî, Erzurumlu İbrahim Hakkı, Şemseddîn-i Sivâsî, Azmî Pîr İstanbûlî, Emîrî Edirnevî, Azîz Mahmûd Hüdâyî, Mecdüddîn-i Aksarâyî ve İbrahim-i Tennûrî gibi Anadolu ve Avrupa'nın birçok diyarında doğup yetişen, geniş alanlara yayılmış hizmetleriyle tanınan ve farklı tarikatlara mensup olan birçok müellifin eseri görülmektedir. Türkçe tasavvufî eserler de Diyarbakır'ın doğu-batı arasında bir geçiş noktası olduğunu ve tasavvufî kültürün Diyarbakır'da neredeyse bütün fraksiyonlarıyla hayat bulduğunu göstermektedir.

Farsça tasavvufî eserlerde de Diyarbakır'ın, Seyyid İzzeddîn, Kemâl Gıyâseddîn, Mevlânâ, Gazâlî, Attâr, Abdullâh-ı Şîrâzî ve Şebüsterî'nin eserlerine ve mesajlarına kucak açtığı görülmektedir. Tasavvufî düşüncenin dilin imkânları kullanılarak manzûm çalışmalarla, geniş kitlelere ulaşması noktasında emektâr eserleri olan çalışmaların Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi'nde bulunması hem şehrin Farsça'ya ilgisi hem de yüksek hakikatleri dilin yüksek imkânlarıyla tanınması bakımından dikkat çekici olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak ifade etmek gerekirse, Diyarbakır'da hizmet veren Ziya Gökalp Yazma Eser Kütüphanesi başta olmak üzere il merkezi ve ilçelerindeki diğer kütüphanelerde bulunan yazma ve matbu eserler incelenerek tasavvufî içerikli eserler tespit edilmeli ve Diyarbakır'ın manevî veçhesini yansıtan bu eserler ve müellifleri üzerinden daha kapsamlı değerlendirmeler yapılarak Diyarbakır'ın zengin kültür yapısının tasavvufa bakan yönü ortaya çıkarılmalıdır.

Kaynakça

- Ablay, Rifat. "Diyarbakır Ziya Gökalp Yazma Eser Kütüphanesi'nde Bulunan Kırâate Dair Arapça El Yazma Eserlerin Tespit ve Değerlendirmesi". *Diyanet İlmî Dergi* 58 (2022), 99-125.
- Acar, Abdurrahman. "Amid (Diyarbakır) Şehrinin Fethi (Vâkîdî'ye Göre)". *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1999), 195-203.
- Alkış, Abdurrahim. "XII. Ve XVII. Asırlar Arasında Diyarbakır'da Tasavvuf Kültürü". e-*Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi* 13 (2015), 15-32.
- Çağmar, M. Edip. "Diyarbakır İl Halk Kütüphanesinde Bulunan Yazma Eserler (Arap Dili İle İlgili Olanlar)". *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/2 (2001), 177-193.

- Çayır, Celal. "Diyarbakır'da Müslüman ve Gayrimüslimlerin Bir Arada Yaşama Tecrübesi". *Diyarbakır Nebiler, Sahabiler, Azizler ve Krallar Kenti 2*. 207-213. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.
- Göçgün, Önder. "Diyarbakır Kütüphanesi'ndeki Türkçe Yazma Eserler Üzerinde Araştırmalar". *Atatürk Üniversitesi İslamî İlimler Fakültesi Dergisi 3/1-2* (Ankara 1979), 191-238.
- Göyünç, Nejat. "Diyarbakır". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 9/465. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Işık, Rıfat. "Diyarbakır Ziya Gökalp Yazma Eser Kütüphanesindeki Nahve Dair Yazma Eserler Bibliyografyası". *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 34* (2015), 283-302.
- Karan, Cuma. "Diyarbakır'ın İsmi ve Fethi Üzerine Bazı Mülâhazalar". *I. Uluslararası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır Sempozyumu Bildiriler*. ed. Kenan Ziya Taş vd. 825-835. Diyarbakır: Diyarbakır Valiliği Yayınları, 2004.
- Mermutlu, Bedri. "Osmanlı Döneminde Diyarbakır'da Kadiri ve Rifailik". *Diyarbakır Nebiler, Sahabiler, Azizler ve Krallar Kenti 2*. 341-350. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.
- Mermutlu, Bedri. "Ali Emiri Efendi'nin Mir'âtü'l-Fevâid Notlarında Diyarbakır'ın Anıtsal Tarihi Yapıları". *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi 7* (Kasım 2012), 88-100.
- Özaydın, Murat. "Osmanlı Dönemi Diyarbakır'ında Nakşibendilik". *Diyarbakır Nebiler, Sahabiler, Azizler ve Krallar Kenti 2*. 323-338. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.
- Özaydın, Murat. "Nakşî-Hâlidî Ekolünde Diyarbakır'da Yetişen Mutasavvıflar". *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 15/1* (2013), 275-315.
- Özcoşar, İbrahim. "Bir İslam ve Osmanlı Şehri Olarak Diyarbakır/Amid". *Osmanlıdan Günümüze Diyarbakır*. ed. İbrahim Özcoşar vd. 1-22. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018.
- Özçelik, Saadettin. "Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi'ndeki Türkçe Yazmalar Kataloğu". *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi 5/2* (İzmir 2005), 247-255.
- Taş, Kenan Ziya. "Bir İnanç Merkezi Olarak Diyarbakır'da Dini ve Kültürel Çeşitlilik". *Uluslararası Türk Dünyası İnanç Merkezleri Kongresi Bildirileri*, 1059-1079. Ankara: Tüksev Yayınları, 2004.
- Top, Mehmet. "Diyarbakır Ulu Camii ve Müştemilatı". *Medeniyetler Mirası Diyarbakır Mimarisi*. ed. İrfan Yıldız, 204-220. Diyarbakır: Diyarbakır Valiliği Yayınları, 2011.